

Da Danmark købte Thule

/Lisbeth Valgreen

Med Trumps tilbud i 2019 om at købe Grønland af Danmark blev der for alvor sat fokus på rigsfællesskabet og ikke mindst den sikkerhedspolitiske situation. Det er imidlertid ikke mere end knapt 100 år siden, at den danske stat købte Kap York stationen (Thule-distriktet), og at Grønland blev et samlet land, som vi kender det i dag.

I begyndelsen af 1900-tallet var Nordøstgrønland stadig ukendt land. Først med Danmark-Ekspeditionen i 1906-08 kortlagdes området. Den danske stat var imidlertid ikke sikker på, om man ville sætte sig på de øde områder i nordøst og det fjerneste nordvestligste Grønland, Thule-distriktet, hvor Knud Rasmussen i 1910 havde anlagt en handelsstation.

Først med oprettelsen af Østgrønlandsk Kompagni i 1919 (senere Østgrønlandsk Fangstkompagni Nanok) begyndte der at komme interesse for mulighederne for fangst i Nordøstgrønland til pels- og skindhandel. Fangstmænd fra Danmark og Norge slog sig i perioder ned i fangsthytter langs den nordøstgrønlandske kyst. I 1930'erne brugte Norge deres fangstmænd og stationer som argument for, at Norge skulle have overhøjhed - suverænitet - over Nordøstgrønland. Sagen endte i 1933 ved den internationale domstol i Haag, som tilkendte Danmark overhøjhed. Et vigtigt argument var, at området havde en grønlandsk befolkning - som danskerne havde flyttet til Scoresbysund [i dag Ittoqqortoormiit] fra Ammassalik [i dag Tasiilaq], længere nede ad kysten. Et andet argument var, at Landsrådene på vestkysten udtalte sin støtte til Danmark som kolonimagt.

Under Anden Verdenskrig (1941) oprettede Grønlands Administration to slædepatruljer bestående af nogle af de danske fangstmænd og grønlandske slædekørere. De skulle patruljere i Nordøstgrønland for at opretholde Danmarks suverænitet. Året efter, i 1942, anlagde tyskerne en hemmelig vejrstation i Nordøstgrønland. Formålet var, at ved forudsige vejret i Grønland kunne man også forudsige vejr situationen i Europa. I 1943 opdagede en af slædepatruljerne tyskernes vejrstation. Dette medførte kamp og den danske fangstmand Eli Knudsen blev skudt og dræbt på Sandodden/Eskimonæs. Slædepatruljen opretholder stadig suveræniteten i Nordøstgrønland, siden 1950 som en del af det danske forsvar under navnet Siriuspatruljen.

I mellemtiden havde Knud Rasmussen opbygget sig en forretning i Thule. Her kunne han købe skind og pels. Og fangerne fra Inughuit-stammen kunne købe geværer og ammunition. På den måde tjente Knud Rasmussen penge til at gennemføre sine mange ekspeditioner. Man havde i øvrigt endda sin egen møntfod, Thulemønterne.

Med Knud Rasmussens død i 1933 arvede enken, Dagmar Rasmussen, Kap York Stationen, Thule. Hun havde ikke interesse i at drive handelsstationen videre. Damar Rasmussen solgte Kap York Stationen med personale og en stor del af distriktets bygninger til den danske stat, med statsminister Stauning i spidsen, i 1937. Overdragelesdokumentet ligger i dag på Arktisk Institut. Først i 1937 blev Grønland et samlet land under dansk overhøjhed.

Bjørnsson, Iben, The Arctic Journal, April 6, 2017: "The Sledge Patrol"
https://arktiskinstitut.dk/fileadmin/files/arktiskinstitut/pdf/09_The_Sledge_Patrol_The_Arctic_Journal.pdf

Fog, Jens og Tilo Krause: "Slagmarksarkæologi i Nordøstgrønland. Rapport over projektet "Kampen om Klimaet" - en arkæologisk - historisk undersøgelse af allierede og tyske vejrstationer fra Anden Verdenskrig." SILA - Arktisk Center ved Etnografisk Samling Nationalmuseet, 2009.

https://www.researchgate.net/publication/269102173_Slagmarksarkaeologi_i_Nordostgronland_Rapport_over_projektet_%27Kampen_om_Klimaet%27_-_en_arkaeologisk-historisk_undersogelse_af_allierede_og_tyske_vejrstationer_fra_Anden_Verdenskrig_SILA_-_The_Arctic_Ce

Gad UP (2017b) 'Pituffik i Praksis: Nationale reskaleringer i Avanersuaq' Tidsskriftet Grønland 65(2):151-169

Gad UP (2017c) 'Sex, Løgn og Landingsbaner: Thule set relationelt' Tidsskriftet Grønland 65(3):216-241

Mikkelsen, Astrid Duus, Tidsskriftet Grønland, 2001, 7: "Fangstmændene i Nordøstgrønland 1908-1960 <http://www.tidsskriftetgronland.dk/archive/2001-7-Artikel03.pdf#page=8>

Mikkelsen, Peter Schmidt: Nordøstgrønland 1908-60. Fangstmandsperioden. Dansk Polarcenter, 1994.

Olsen, Kurt: Dagbog, Arktisk Institut

Jeppe: Hvordan Grønland blev eet territorium, DIIS, **ÅRSTAL!**

Vanggaard, Leif: "Slædepatruljen Sirius", Tidsskriftet Grønland, 1973, 2.
<http://www.tidsskriftetgronland.dk/archive/1973-2-Artikel08.pdf#page=1>

